

ดลมนัส กาเจ

‘เกษตรพันธสัญญา’ ต้องรอบคอบ

ทุกวันนี้การต่อต้านกรณีทำการเกษตรแบบ “เกษตรพันธสัญญา” หรือ “คอนแทรกฟาร์มมิ่ง” เริ่มมากขึ้น เพราะบางกลุ่มพยายามป้อนข้อมูลที่ถูกบ้าง ผิดบ้าง ตามที่เข้ใจ หรือตามที่นายจ้างสั่งมา จึงอยากเล่าความจริงในเรื่องนี้เพื่อที่เกษตรกรจะได้ตัดสินใจเอง อย่าเชื่อคนที่ยุยงให้ทำ หรือคนที่ค้าน จงเชื่อรัฐบาลดีที่สุดครับ

ที่จริงเกษตรพันธสัญญาไม่ใช่เรื่องที่เลวร้ายครับ เป็นการเกษตรที่มีข้อตกลงระหว่างบริษัทแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เขาสนับสนุน และเข้าไปส่งเสริม พุดง่าย ๆ ก็คือบริษัทผู้ซื้อผลผลิตทางการเกษตรกับเกษตรกรผู้ผลิตหรือปลูก ที่ส่งมอบสินค้าเกษตรภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เช่น ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยี คุณภาพของผลผลิต และการรับซื้อ

ตามหลักการนั้น เป็นการเกษตรที่เกษตรกรลดความเสี่ยงในด้านราคาก็กรณีที่เกิดผันผวน หรือราคาลดลงมา ขณะเดียวกันก็ลดความเสี่ยงแก่บริษัทผู้ซื้อผลผลิตด้วย เพราะอย่างน้อยต้องมีผลผลิตที่มีคุณภาพป้อนโรงงานแปรรูปอย่างแน่นอน เพราะเกษตรกรผู้ทำสัญญาสามารถผลิตสินค้าได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ในมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

นัยสำคัญของทำการเกษตรแบบนี้คือทั้ง 2 ฝ่ายควรได้รับประโยชน์ โดยเฉพาะเกษตรกรที่จะมีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ไม่ต้องหาเงินทุนมาทุ่มเพื่อเป็นการลงทุน เพราะปกติเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบ และที่สำคัญลดภาระความเสี่ยงด้านการตลาด ขณะที่ฝ่ายบริษัทผู้ซื้อก็จะลดความเสี่ยงด้านความไม่แน่นอนของปริมาณและคุณภาพของวัตถุดิบที่เข้าสู่โรงงานแปรรูป รวมถึงลดต้นทุนด้วย

แต่...ปัญหาที่เกิดขึ้นของระบบเกษตรพันธสัญญาก็ยังพบปัญหาในทางปฏิบัติ ก็คือความไม่นิ่งและไม่ลงตัวในด้านเทคโนโลยี ที่บริษัทคู่สัญญามีคุณภาพไม่ดีพอที่จะทำให้ปัจจัยการผลิตให้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดเกิดมาจากความไม่ซื่อสัตย์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะเกษตรกรบางรายไม่มีความขยันขันแข็ง และไม่ตั้งใจในการดูแลฟาร์มตามที่ตกลงกันไว้ สุดท้ายคุณภาพของผลผลิตไม่ได้ตามมาตรฐาน ส่งผลให้บริษัทรับซื้อตามที่ตกลง

ดังนั้น ก่อนที่เกษตรกรจะเข้าร่วมโครงการเกษตรพันธสัญญาไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืชเศรษฐกิจ การปศุสัตว์ หรือประมงกับบริษัทใดก็ตาม จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดก่อนตัดสินใจ เพื่อช่วยให้การตัดสินใจถูกต้อง เพราะเท่าที่เห็นมีเกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่ร่ำรวยจากการทำเกษตรแบบพันธสัญญา ขณะเดียวกันบางรายก็ประสบกับความล้มเหลวเช่นกัน อยากจะแนะนำสิ่งแรกที่เกษตรกรควรพิจารณาคือลักษณะของคู่สัญญา เป็นนายหน้าหรือตัวแทนของบริษัทโดยตรงหรือไม่ หรือเป็นนายหน้าอิสระ ซึ่งที่ผ่านมาเกษตรกรจำนวนไม่น้อยทำสัญญาปากเปล่าผ่านนายหน้า โดยนายหน้าจะเป็นผู้รวบรวมผลผลิตส่งให้บริษัทอีกต่อหนึ่ง และแน่นอนที่สุดนายหน้าตัดกำไรไปส่วนหนึ่ง ขณะที่บางรายทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรกับบริษัทโดยตรง

นอกจากนี้ต้องพิจารณาระยะเวลาในการทำสัญญาและการต่อสัญญาด้วย เพราะที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะเป็นสัญญาระยะสั้นต่อหนึ่งฤดูกาลผลิต แต่ปัจจุบันเริ่มมีการทำสัญญาที่ยาวขึ้น และประการต่อมาต้องพิจารณาลักษณะข้อตกลง มาตรฐานการผลิตของบริษัท ศึกษาการลงทุนและผลตอบแทน ซึ่งควรหาข้อมูลการลงทุนจากเพื่อนเกษตรกรที่ลงทุนทำ รุมามาก่อนว่าเป็นอย่างไร ก่อนที่จะตัดสินใจครับ !